

woorden met **ei** en **ij**

01

groep 8

Schrijf je **ei** of **ij**? Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.
Er zijn meer woorden met **ij** dan woorden met **ei**.

Onthoud:

weide van koeien:	ei	wijde van broekspijpen:	ij
leiden van de leiding:	ei	lijden van pijn:	ij
bereiden van eten:	ei	berijden van rijden:	ij
steiger van planken:	ei	stijger van omhoog gaan:	ij
peilen van meten:	ei	pijlen van de richting:	ij
steil van bergen:	ei	stijl van mode:	ij

zei van zeggen:	ei	zij van mensen:	ij	De jas is van mij.	– mijn jas
wei van koeien:	ei	wij van mensen:	ij	De jas is van hem.	– zijn jas
mei van maanden:	ei	mij van mensen:	ij		
hei van struiken:	ei	hij van mensen:	ij	wij zijn, jullie zijn, zij zijn	

Het stukje **~erij** is een vast stukje in *boerderij*, *batterij*, *schilderij*, *bakkerij*.
Hoor je in het hele werkwoord de klank /ij/? Denk aan de verleden tijd.
Hoor je daarin /ee/? Dan schrijf je het werkwoord met **ij**: *hij reed* – *rijden*.

het **ei**het **ijs**

Let op het woord *bijzonder*;
je zegt /ie/ je schrijft **ij**.

woorden van de week

eerder geleerd

woorden met **ei**

de **beitel**
het **brein**
het **refrein**

het **seizoen**
reinigen
ge**leidelijk**

de **reiger**
de **veiling**
de **aanleiding**
het **terrein**
uitge**breid**
dreigen
weigeren
peinzen
bereiken
scheiden

de kapite**in**
de **keizer**
de **pleister**
de **opleiding**
het afsche**id**
het kar**wei**
het gew**ei**
aller**lei**
eigen
alle**bei**

woorden met **ij**

de **dolfijn**
het **ravijn**
bijzonder

blijken
drijven
vermijden

vlijmscherp
het **kozijn**
de **azijn**
het **dozijn**
de **rijst**
de **wijk**
stijgen
grijpen
hijzen
de batter**ij**

wijzen
knijpen
verschijnen
de **spijker**
het (**rij**)**bewijs**
de **woestijn**
het **ijzer**
tegelijk
twijfelen
de **wedstrijd**

woorden met **ou** en **au**

02

groep 8

Schrijf je **ou** of **au**? Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Er zijn veel meer woorden met **ou** dan woorden met **au**.

Dus: ken je een woord met de klank /ou/ niet?

Dan is de kans het grootst dat je dat woord met **ou** schrijft.

kou van <i>koud</i> :	ou	ik kauw van <i>kauwen</i> :	au
nou van <i>nu</i> :	ou	nauw van <i>kleren</i> :	au
rouw van <i>verdriet</i> :	ou	rauw van <i>groente</i> :	au
mouwen van <i>kleren</i> :	ou	mauwen van <i>poezen</i> :	au

van jou of *jouw*?

Het woord *jou* is altijd een *persoonlijk* voornaamwoord, net als het woord *u*.

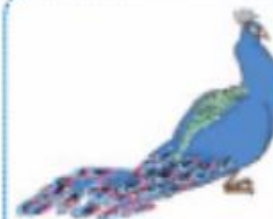
Het woord *jouw* is altijd een *bezittelijk* voornaamwoord, net als het woord *uw*.

Ik geef *jou* de jas. De jas is *van jou*. Het is *jouw* jas.

(net als: Ik geef *u* de bril. De bril is *van u*. Het is *uw* bril.)

het hout

de pauw

woorden van de week

eerder geleerd

woorden met **ou**

beschouwen
de havermout
de brouwerij

behouden
houdbaar
de houdgreep

de beeldhouwer
het onderhoud
de strijkbout
de scouting
de verhouding
betrouwbaar
wantrouwen
het berouw
de touwladder
verkouden

de bouwvakker
de schouwburg
het oerwoud
de juffrouw
de kabouter
het enkelvoud
de inhoud
de schouder
eenvoudig
de toeschouwers

woorden met **au**

de fauna
de laurier
automatisch

applaudiseren
herkauwen
flauwvallen

de rauwkost
de klauw
de dauwdruppel
de kauwgom
nauwkeurig
lauw
pauzeren
het restaurant
de astronaut
nauwelijks

de kabeljauw
de dinosaurus
snuwen
klauteren
de augurk
de wenkbrauw
benauwd
augustus
de rauwe groente
de tomatensaus

05

groep 8

woorden met /g/, /zj/ en /sj/

Meestal schrijf je de klank /g/ als **g**.

Onthoud de woorden waarin je /g/ als **ch** schrijft.

Eindigt een woord op /gt/ en is het geen werkwoordvorm? Dan schrijf je **cht** (*de vlecht*).

In veel Franse leenwoorden schrijf je /zj/ als **g**: *logeren*, *giraf*, *stage*.

In woorden als *lekkage*, *massage* en *slijtage* is **age** een achtervoegsel.

In sommige Franse leenwoorden schrijf je /zj/ als **j**: *journalist*, *jury*, *jus*.

Woorden met de klank /sj/ schrijf je op verschillende manieren.

In veel Franse leenwoorden schrijf je /sj/ als **ch**: *chef*, *machine*, *douche*.

Let op: het woord /sjiek/ schrijf je als **chic**, het woord /sjieke/ als **chique**.

In sommige Engelse leenwoorden schrijf je /sj/ als **sh**: *shirt*, *shoppen*, *show*.

Ook zijn er nog woorden met /sj/ = **sj**: *sjaal*, *sjokken*, *sjouwen*, *sjoelbak*.

Ook veel Engelse leenwoorden beginnen met **ch**.

Maar dan zeg je (eigenlijk) niet /sj/, maar /tsj/: *checken*, *chatten*.

de lach

de vlecht

de chocola

de garage

woorden met /g/ = ch

de pechvogel
het lichaam
het jochie
de echo
de goochelaar
giechelen
de techniek
de chaos
chaotisch
de chrysaant

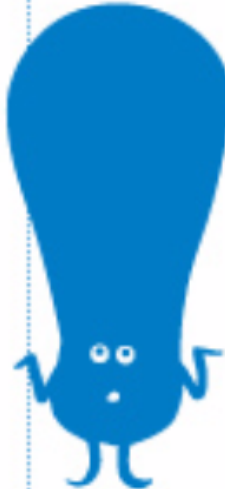
woorden met /gt/ = cht

de nachtegaal
recht door
het berichtje
de ochtend
vruchtbaar

woorden met /zj/

de bagage
de rage
de etalage
de manege
de asperge
het horloge
de etage
de reportage
de stage
de giraf
het genie
logeren
de logé
de aubergine

de journalist
de jury
de jus d'orange

woorden met /sj/

de chirurg
de chimpansee
de chauffeur
de champignons
chic, chique
charmant
een affiche
de machinist
de parachute
de architect
de brochure

het shirt
de show
shoppen

de sjaal
sjouwen

struikelblokken

06

groep 8

Onthoud de zinnestjes bij deze woorden.

ei of ij?

steil (van *bergen*)stijl (van *mode*)

01

Zie uitlegkaart 01 voor meer gelijkklinkende struikelblokken met **ei** en **ij**.

ou of au?

kou (van *koud*)ik **kauw** (van *kauwen*)

02

Zie uitlegkaart 02 voor meer gelijkklinkende struikelblokken met **ou** en **au**.

~d of ~t?

hard (van *rennen* en *geluid*) het **hart** (van je *lichaam*)nood (van *nodig*)de **noot** (van *noten*)de **wand** (de *muur*)**want** (*immers*)de **graad** (van *warmte*)de **graat** (van de *vis*)het **kruid** (van *kruiden*)het **kruit** (van *springstof*, zoals *buskruit*)het **eendje** (van *eend*)**eentje** (maar *één*)

Ze klinken hetzelfde. Is het een persoonsvorm of niet?

de **moed** (van *moedig*)ik, hij **moet** (van *moeten*)de **raad** (van *advies*)ik **raad**, hij **raadt** (van *raden*)de **wet** (van *wetten*)ik **wed**, hij **wedt** (van *wedden*)het **schild** (*bescherming*)hij **schilt** (van *schillen*)

wel of geen w?

De jas is **van jou**.
Die bril is **van u**.

Het is **jouw** jas. (*jas* staat vlak achter *jouw*)
Het is **uw** bril. (*bril* staat vlak achter *uw*)

Deze woorden worden vaak verkeerd gespeld:

het sieraad (met één **r**)
de sperzieboon (met een **z**)
de erwt (met een **w**)
de vondst (met een **d**)
sinds (met een **d**)
de motor (met twee **o's**)

stiekem (eindigt op **em**)
hartstikke (met een **t**)
de pyjama (met een **j** na de **y**)
de grootte (groot + **te**)
de breedte (breed + **te**)
het breedst (breed + **st**)

origineel (je schrijft **/orzji/** als **origi**)
de kangoeroe (met twee keer **oe**)
schminken (met **schm** en **k**, *niet* met **ck**)
gezamenlijk (met een **z** en een **n**)
het litteken (met twee **t's**)
de pinguïn (met een **g** en een trema)

interessant (met één **r** en twee **s'en**)
de verrassing (met twee **r's** en twee **s'en**)
onmiddellijk (met twee **d's** en twee **l's**)
het interview (voor de **w** geen **u**)
hopelijk (na **pe** geen **n**)
de burgemeester (na **ge** geen **r**)

07

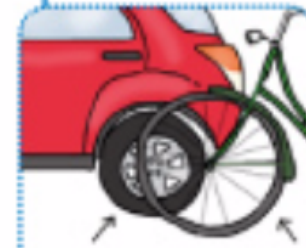
woorden met **ie** en **i**

Hoor je /ie/ *binnen* een lettergreep? Dan schrijf je de tweetekensklanker **ie**.
 Maak je een woord met **ie** langer? Dan blijft de **ie** meestal staan:
ziek – zieke, verdriet – verdrietig, papier – papieren, lief – liever.
 Maar niet altijd: *muziek – muzikaal, fabriek – fabrikant*.

Aan het *eind* van een lettergreep schrijf je /ie/ soms als **ie**, soms als **i**: *liever, liter*.
 Sommige woorden eindigen op **~i**: *ski, bikini, taxi*.
 Het meervoud van die woorden eindigt op **i's**: *ski's, bikini's, taxi's*.
 Ook vier namen van maanden en veel voedselnamen eindigen op **~i**:
januari, februari, juni, juli; tosti, kiwi, nasi, bami, broccoli, macaroni, spaghetti.
 Maar: *spinazie, andijvie*.

Het vaste stukje **ine** schrijf je met **i**: *benzine, trampoline, vitrine, kantine*.
 Het verkleinwoord schrijf je meestal met **~ientje**: *machine – machientje*.

Hoor je aan het eind van een woord twee /ie/-klanken?
 Meestal schrijf je eerst **i**, dan **ie**: *televisie, familie, politie*.
 Maar *mini~* (*heel klein*) schrijf je met twee **i's**: *minimaal, minigolf, miniatuur*.
 En ook *kiwi* en *bikini* schrijf je met twee **i's**.

de wielen

de gitaar

woorden van de week

eerder geleerd

woorden met /ie/ = ie

de politiek
fanatiek
primitief

de spinazie
de explosie
de amfibie

plezierig
antieke kasten
positieve ideeën
uitkiezen
genieten
de biologie
de energie
de aardolie
de theorie
de industrie

de familie
de kanarie
de kopie
de melodie
iemand
niemand
iedereen
stiekem
gierig
de fantasie

woorden met /ie/ = i

de safari
het individu
de kandidaat

de kantine
de trampoline
de pantomime

de minister
de dirigent
definitief
het minimum
het artikel
het uniform
de tribune
de indiaan
de machine
de vitrine

de vitamine
de limonade
de piramide
de olifant
het diploma
de visite
de kritiek
de lawine
de kampioen
de viool

woorden met /s/ = c

08-a

groep 8

Hoor je in een woord de klank /s/? Dan schrijf je meestal *s*.
Soms schrijf je de klank /s/ als *c*. Onthoud de woorden met *c*.

Alle woorden met een *c* zijn leenwoorden uit andere talen.
Bij sommige woorden merk je al aan de uitspraak dat het leenwoorden zijn:
circuit, race, elektricien, klantenservice.

Staat na de *c* een *e*, een *i*, een *ij* of een *y*?
Dan klinkt de *c* als /s/: *centrum, citroen, medicijn, cyclus*.

Het Latijnse woord *cent* (honderd) zit in *cent, procent, centimeter*.

Je hoort /ks/, maar je schrijft *cc*: *succes, accent, vaccin, accepteren*.

In sommige woorden hoor je /s/, maar schrijf je *sc*:
scenario, scène, sciencefiction, discipline, fascinerend.

de citroen

woorden met /s/ = c

woorden van de week

de citrusvrucht
de ceremonie
de elektricien
de klantenservice
de specerijen
de decimeter

lanceren
fabriceren
produceren
accepteren
recent
de recensie

eerder geleerd

de cilinder
de cello
het circuit
cirkelen
circa
het proces
het accent

het medicijn
de docent
het cement
(de) centrale
de oceaan
de lucifer
het succes

het concert
een pincet
de provincie
gefeliciteerd!
het cijfer
de cel
het centrum

de cent
het circus
de cirkel
december
precies
het recept
de narcis

08-b

groep 8

woorden met /k/ = c

Hoor je in een woord de klank /k/? Dan schrijf je meestal **k**.
Soms schrijf je de klank /k/ als **c**. Onthoud de woorden met **c**.

Alle woorden met een **c** zijn leenwoorden uit andere talen.

Staat na de **c** een **a**, een **o**, een **u**, een **l** of een **r**?

Dan klinkt de **c** als /k/: *musical, seconde, cursus, reclame, creatief*.

Je hoort /ks/, maar je schrijft **cc**: *succes, accent, vaccin, accepteren*.

Je hoort /kk/, maar je schrijft **cc**: *accu, broccoli, accolade, accordeon*.

Andere woorden met twee **c**'s: *microscop, conclusie, concert, correct, conducteur, cacao, contact, contract, collectie, constructie, actrice, circus*.

Veel woorden uit andere talen met de klanken /kt/ schrijf je met **ct**:

het contact, het product, het effect, perfect.

Let op: je schrijft **k** in: *de helikopter, de krokus, de vakantie, akkoord*.

Je schrijft **kt** in: *de dokter, oktober, trakteren, elektrisch, praktisch, strikt*.

de cactus

woorden van de week

woorden met /k/ = c

het compliment
de commissaris
de cacao

de conclusie
de commode
continu

woorden met /kt/ = ct

de correctie
de collectie
de constructie

de actrice
de activiteit
productief

eerder geleerd

de cursus
de collega
het commentaar
compleet
combineren
de publicatie
van speculaas
de microscoop
de microfoon
de cavia

de camping
de caravan
de clown
carnaval
de acrobaat
het risico
plastic
de camera
de code
de seconde

het (stop)contact
de injectie
de inspecteur
het project
het effect
het instinct
de conducteur
de actievoerder
het controledictee
de bacterie

acteren
de directeur
de reactie
direct
het insect
het product
het respect
het viaduct
het contract
perfect

woorden met /t/ = th

Soms schrijf je de klank /t/ als **th**.
Dat kun je niet horen. Onthoud daarom de woorden met **th**.

Het woord *thuis* komt van *te huis*.
Woorden als *thuisreis*, *thuiskomen* en *thuisblijven* zijn samenstellingen. Die schrijf je dus aan elkaar.

Let op: *thermometer*, *thermoskan*, *thermostaat* schrijf je met **th**. Maar *temperatuur* schrijf je met **t**.

~**theek** is een vast stukje in woorden als *apotheeek*, *bibliotheek*, *discotheek*.

de **thee**

onthoudwoorden

woorden met wr~

De letters **wr~** aan het begin van een woord spreek je meestal uit als /vr/ of /fr/.

Maar niet alle woorden met die klanken schrijf je met **wr~**. Denk aan: *vraag*, *vracht*, *vrede*, *vreemd*, *vrek*, *vreselijk*, *vrezen*, *vriend*, *vriezen*, *vroeg*, *vrolijk*, *vrouw*, *vrucht*, *vrij*; *fraai*, *fragment*, *framboos*, *Frankrijk*, *frietjes*, *fris*, *frisbee*, *fruit*.

De woorden met **wr~** heb je al in groep 7 geleerd.

het **wrak**

woorden van de week

eerder geleerd

woorden met /t/ = th

de theelepel
de therapie
de thuisreis
de theorie
theoretisch
thans

katholiek
sympathiek
de discotheek
de hypotheek
de apotheker
de python

de thee
het thema
het theater
de thermometer
de thermoskan
thuis

de apotheek
de bibliotheek
enthousiast
de marathon
de methode
de kathedraal

woorden met wr~

het wrak
de wrat
de wraak
de wreef
wreed
wrevelig

wrijven
wringen
wroeten
wrikken
zich wreken
het gewricht

woorden met y

0 10-a

groep 8

De **y** (Griekse ij) aan het eind van een woord klinkt als /ie/: *baby*, *pony*.
 Het meervoud schrijf je in het Nederlands met 's: *baby's*, *pony's*.
 Het verkleinwoord schrijf je met 'tje: *baby* – *baby'tje*, *pony* – *pony'tje*.

De **y** midden in een woord klinkt soms als /ie/, soms als /i/.

/ie/: *typen*, *typisch*, *pyjama*, *python*

/i/: *gymnastiek* (*gym*), *sympathiek*, *symbol*, *lynx*

Een **y** aan het begin van een woord klinkt als /j/: *yoghurt*, *yoga*.
 Ook in *royaal* en *cowboy* klinkt de **y** als /j/.

Staat voor de **y** een **e** of een **o**? Dan schrijf je het meervoud gewoon met ~s:
diskjockeys, *cowboys*. Bij de uitspraak is geen verwarring mogelijk.

Let op: in samenstellingen met *typen* schrijf je *type~*: *typefout*, *typediploma*.

Het woord *pyjama* is een struikelblokwoord: na de **y** schrijf je een **j**.

de baby

woorden met y

woorden van de week

de panty
de party
de penalty
rugby
hockey
de cowboy

het symbool
het gymnasium
de lynx
de python
de yoga
royaal

eerder geleerd

de baby
de pony
de jury
de hobby
de lolly
typen

gymmen
de yoghurt
de pyjama
sympathiek
typisch
sorry!

0 10-b

groep 8

woorden met x

Alle woorden met **x** zijn leenwoorden.

De **x** spreek je uit als /ks/. Maar de klankencombinatie /ks/ wordt vaker met **ks** geschreven: *niks, straks, boksen, reeks, straks, dagelijks, links, bliksem*.

Soms schrijf je /ks/ als **ct**: *actie, selectie, functie, constructie*.

Het stukje **ex~** betekent vroegere: *ex-collega, ex-wielrenner*.

Bij de sport *boksen* hoort een *bokser*; een *boxer* is een hond.

de taxi

woorden met q

In de leenwoorden met **q** schrijf je na de **q** steeds een **u**.

In sommige woorden spreek je de letters **qu** uit als /kw/: *aquarium, quiz, consequent*.

In andere woorden spreek je **qu** uit als /k/: *mannequin, enquête, chique kleding*.

Het woord *aqua* betekent *water*. Dat zit in: *aquarium, aquarel, aquaduct*.

het aquarium

Het woord *etiquette* heeft te maken met regels om je netjes te gedragen. Maar op je schriften plak je *etiketten*.

woorden van de week

eerder geleerd

woorden met x

de lynx
de expeditie
de reflex
de sfinx
de claxon
het excuus

textiel
relaxen
taxeren
flexibel
exact
(de) luxe

de taxi
de saxofoon
de mixer
maximaal
expres
extra

de export
de explosie
het exemplaar
het experiment
het examen
extreem

woorden met q

qu klinkt als /kw/

het aquarium
de quiz
de quizmaster
het aquaduct
consequent
frequent

qu klinkt als /k/

chique kleren
de maquette
de etiquette
de enquête
quitte spelen
de mannequin

Franse leenwoorden

Veel Nederlandse woorden die uit het Frans komen, worden net zo gespeld als in het Frans. In die taal horen bij sommige klanken andere letters dan in het Nederlands. De woorden van de week staan steeds in de eerste woordenrij (↓).

de aubergine

klanken en letters

woorden van de week

eerder geleerde woorden en extra woorden

je hoort /oe/,
je schrijft **ou**

de douche	de courgette
de route	de coureur
enthousiast	de journalist

je hoort /oo/,
je schrijft **au** of **eau**

het bureau

het cade au	de chauffeur
het nive au	het restaurant

je hoort de lange klank /o/
(zoals in **oor**), je schrijft **o**

de **zone**
het record

de controle	roze
het decor	het comfort

je hoort /j/ of /je/,
je schrijft **il, ill, lle** of **ille**

failliet
vanille

het detail	de medaille
de maillot	fouilleren
het brailleschrift	de bouillon

011

groep 8

je hoort /waa/, je schrijft oi	de croissant	het toilet het trottoir	het dressoir het reservoir
je hoort /èr/, je schrijft air of ert		populair een colbert	de miljonair het dessert
je hoort /wie/, je schrijft ui		de biscuit het etui	het circuit
je hoort /ee/, je schrijft é of er	het cliché het diner	het café privé	de logé
je hoort /jee/, je schrijft ier	het atelier	de premier	
je hoort /è/, je schrijft è, ê of ai	de scène de enquête de mayonaise	de crème het crêpepapier de punaise	

Soms moet je boven de **e** dus een accent schrijven: **é, è** of **ê**.

Een **t** of een **d** aan het eind van een Frans woord wordt meestal niet uitgesproken. Dat geldt voor *colbert, dessert, expert, biscuit, circuit, comfort* en *maillot*, en ook voor *boulevard, record* en *brancard*. Ook woorden met /zj/ = **g** en /sj/ = **ch** zijn Franse leenwoorden: *giraf, charmant*. Zie uitlegkaart 05.

012

groep 8

Engelse leenwoorden

Veel Nederlandse woorden die uit het Engels komen, worden net zo gespeld als in het Engels. In die taal horen bij sommige klanken andere letters dan in het Nederlands. De woorden van de week staan steeds in de eerste woordenrij (↓).

klanken en letters

woorden van de week

eerder geleerde woorden en extra woorden

je hoort /e/,
je schrijft a of ai

de tank
de airbag

de jam
de flat

de fanclub
plastic

je hoort /ee/,
je schrijft a of ai

de game (gamen)
mailen

de cake
de make-up
de trainer

de paperclip
de race
de e-mail

je hoort /aj/,
je schrijft i

de website
online

de timing

je hoort /ie/,
je schrijft ee of ea

de keeper

het weekend
het team

de frisbee
het beachvolleybal

het team

onthoudwoorden

je hoort /joe/, je schrijft u of iew		de musical het interview	de computer
je hoort /k/, je schrijft ck		de vliegtickets het jack	de hockeystick het tennisracket
je hoort /oo/, je schrijft oa	de goal downloaden	de soap de coach	
je hoort /oe/, je schrijft oo	de scooter	de showroom	cool een nieuwe look inzoomen
je hoort /sj/, je schrijft sh	de finish de show	de smash het shirt	
je hoort /tsj/ of /sj/, je schrijft ch of tch	de coach de stopwatch	de speech de lunch de match	de sandwich de chips checken

Ook de woorden op ~y die je eerder hebt geleerd, zijn Engelse leenwoorden: *sorry, baby, lolly*.
Zie uitlegkaart 010-a.

